

Les Bozaarts

**Naar Düsseldorf, van 9 t/m 12 september
2018**

Zondag 9 september 2018

Eindelijk was het zo ver: onze kunstreis naar Düsseldorf en omstreken kon beginnen. Alles was grondig voorbereid door Anneke, met een presentatie die bij Peter en AnneWal thuis gehouden was. Helaas waren bij nader inzien Gert en Sanny niet van de partij. De overigen kwamen reeds de avond daarvoor aan in het hotel. Dat hotel bleek bijna een soort dorp te zijn, met diverse gebouwen, in een buitenwijk van Düsseldorf. Wel wat veel verkeerslawaaï, maar verder zeer goed. We ontmoetten elkaar in het restaurant, waar de vroege aankomers nog zaten te eten. De stemming was meteen uitstekend.

Maandag 10 september 2018

De volgende ochtend vond de excursie naar Museum-Insel Hombroich plaats. Hoe moet je Hombroich beschrijven? Het handigst is om een citaat van hun website te gebruiken: "Opened to the public in 1987, Museum Insel Hombroich comprises a 21-hectare, conservation-grade landscape and is an exclusively daylight museum with ten walk-in sculptures some of which are used as exhibition buildings. To make art and nature a sensory experience, not only has artificial lighting been dispensed with but also all labelling, signposts, captions under works of art, barriers and so on, and for that matter, didactic material of any kind." Het resultaat is een prachtig park, met veel afwisseling in de beplanting, en met een aantal paviljoens, min of meer in dezelfde stijl gebouwd. Alle gebouwen zijn zelf ook een kunstwerk, waarbij een aantal gewoon leeg zijn, d.w.z. zonder dat er andere kunstwerken in getoond worden; andere dienen wel degelijk als expositieruimte. En verder: Het museum werd opgericht door de makelaar en kunstverzamelaar Karl-Heinrich Müller uit Düsseldorf. Hij richtte, toen hij een geschikte locatie had gevonden, een stichting op met de naam Stiftung Insel Hombroich, met als doel zijn kunstverzameling in verschillende paviljoens in dialoog met de omliggende natuur te presenteren. Het perceel dat hij in 1982 als toekomstige locatie voor zijn plannen uitkoos was een villa omgeven door een verwaarloosd park aan de oever van het riviertje de Erft bij Neuss. Het motto voor zijn stichting had Müller ontleend aan een tekst van Paul Cézanne, die ook zijn kunst in relatie tot de natuur wilde zetten.

De toren

Werkplaats van Anatol Herzfeld

Anneke leidde ons door het park en de gebouwen, waarbij ze uitgebreid tekst en uitleg gaf. Iedereen was zeer geïnteresseerd. We liepen niet klakkeloos achter haar aan, maar werden aangemoedigd om zelf de ruimtes te beleven en mee te denken. Wat zie je, wat ervaar je?

Werk van Anatol

We stonden geruime tijd stil bij de werkplaats van Anatol Herzfeld, waar allerlei in corten-staal uitgevoerde beeldhouwwerken te zien waren. Later troffen we de dik 85 jarige kunstenaar aan in het restaurant waar we lunchten.

Andere paviljoens werden ook uitgebreid bekeken, vooral als er ook nog een interessante expositie van werken te zien was. Ook archeologische en exotische vondsten hadden een plaats gekregen. In één van de

gebouwen waren in een grote, lichte zaal, een paar werken van Yves Klein in zijn karakteristieke door hem uitgevonden kleur blauw – Yves Klein Bleu – uitgesteld. Het blauw was dermate intens, dat je er niet lang naar kon kijken. Het plaatje hiernaast doet geen recht aan de intensiteit van deze kleur.

Op weg naar de lunch werden we ingehaald door een grote Mercedes, waar Anatol zelf in bleek te zitten. Deze lunch vond plaats bij het cafeteria op het terrein, en was bij de toegangsprijs inbegrepen. Vanwege het mooie weer zaten we buiten. Het gebodene was duidelijk macro-biotisch, op het veganistische af: heel basic en puur: water, koffie en thee met brood, aardappelen, kwark en pruimencompote..

Enige behoorlijk tamme wilde eenden drongen aan op wat voer. Verderop zat een beverrat (of was het een gewone rat?).

Uren dwaalden we door de gebouwen en over het landgoed. Vol indrukken gingen we rond 17.00 uur weer terug naar het hotel Am Zault.

De terugreis leverde nog de nodige problemen op. In de eerste plaats dachten de diverse navigatie-systemen wat verschillend over de te volgen route. Zelf kwamen we vast te zitten bij een kruispunt waar trams en treinen zeer vaak het hele verkeer lieten stoppen, maar ook de verkeerslichten deden het op een gegeven moment niet meer. De andere twee auto's kwamen vast te zitten in een lange file in een tunnel. Geen beweging voor- of achteruit en dan werd er omgeroepen *“Brand, bitte verlassen Sie sofort Ihrem Auto, lassen Sie der Schlüssel im Auto”*. Angstige momenten, wat doe je bij brand, waar is de brand en welke kant vlucht je?. De sleutel achterlaten in de spiksplinter nieuwe auto van Felix? Niets ervan!..... We verlieten de auto en gingen via de vluchtdeuren naar de volgende tunnel waar het volstrekt leeg was. Bellen of whatsappen was niet mogelijk. De lijnen waren overbezet en niemand wist of er echt brand is, zo ja waar.

Na een tijd bleek dat men weer ging rijden - achteraf bleek dat er geen brand was maar door de stilstaande file veel te veel CO2 uitstoot met als gevolg: brandalarm. Boosdoener was een auto met glasbak die over een afstand van een halve kilometer glas verloor en de snelweg omtoverde tot een veld met gebroken glas. Uiteindelijk kwam iedereen na anderhalf tot twee uur later aan bij het hotel. Dit voor een stukje dat normaal 20 minuten duurt.

De borrel en de nazit vonden buiten plaats, vanwege het heerlijke weer. Onder leiding van Anneke werd de hele excursie nog eens doorgenomen: de consensus was dat het een bijzondere ervaring was geweest.

Door het ontstane tijdgebrek werd afgezien van omkleden voor het diner. Dat bestond uit een uitgebreid tapas-menu. Heerlijk!

Dinsdag 11 september 2018

De volgende dag, dinsdag, stonden er twee musea in Düsseldorf op het programma: K20 (gewijd aan kunst uit de 20e eeuw) en K21 (gewijd aan ... goed geraden!). K20 bleek een prachtig modern gebouw te zijn, met een indrukwekkende granieten gevel, in het centrum. Op de tweede verdieping troffen we een omvangrijke verzameling kunstwerken aan, met o.a. werken van Paul

Klee, Picasso, Kandinsky, Matisse, Mondriaan, Kirchner en anderen. Een schitterende collectie impressionisten en de groep Der Blauwe Reiter. Anneke vertelde op de haar eigen enthousiaste wijze over vele werken, en door de duidelijke interesse en de gestelde vragen, vloog de tijd om.

Bijzonder interessant was de bespreking van een schilderij van Kandinsky. Op het eerste gezicht leek het zuiver abstract, maar bij nadere beschouwing bleek het wel degelijk wat voor te stellen, maar dan geheel geabstraheerd. Leuk!

De lunch gebruikten we in het restaurant van het museum. We waren vroeg klaar en wie wil had nog een uur om Düsseldorf Alte Stadt te ontdekken of te slenteren langs de Rhein. De rest nam de shuttle.

Kandinsky: Compositie Nr. 4 (1911)

Schutte is misschien een van de mooiste stukken. Maar de overdonderende orgelmuziek was wat teveel van het goede. Maar er waren ook boeiende exposities.

Op de bovenste verdieping echter, onder het moderne glazen dak, is de schitterende installatie van Tomás Saraceno: In Orbit; ik citeer: "Suspended at a height of more than 25 m above the piazza of K21 is the enormous installation in orbit, a work by the artist Tomás Saraceno. The installation appears as a surreal landscape, and is reminiscent of a sea of clouds or floating planetary bodies. The physically accessible work is constructed of virtually transparent steel mesh that interlaces three levels spanning the massive glass dome. Five air-filled "spheres" are positioned within the net structure that encompasses an area of 2500 m²." Bezoekers worden uitgenodigd om het kunstwerk te betreden. Dan moet je geen hoogtevrees kennen. Het net is gespannen boven de hal van het gebouw op een hoogte van 25 meter. Ook moeten ze eerst een speciale overall en schoenen aantrekken. Ook moest een verklaring ondertekend worden waarin afgezien werd van eventuele aansprakelijkheid in geval van schade of verwondingen. Felix, Yo, Kees, Lourine en Anneke waren bereid dit te proberen.

Daarna terugreis naar het hotel. Bij de borrel ontstond op uitnodiging van Anneke een levendige discussie over welke werken nog over 100 jaar zouden bestaan. Nu keken we misschien zeer vreemd tegenaan, maar dat deed men 100 jaar geleden ook tegen de werken van kunstenaars als Picasso. Ondanks deze voorzet konden we ons toch niet indenken dat bepaalde zaken uit K21 over 100 jaar nog gewaardeerd zouden worden.

Kortom, dat alles kostte weer zoveel tijd dat er wederom geen gelegenheid was voor het omkleden voor het diner, laat staan voor het instuderen van stukjes voor de toegezegde Bonte Avond. Dat laatste was misschien maar goed ook, want het diner vond plaats op het terras van het restaurant, te midden van diverse andere groepen. Voortreffelijk diner overigens!

Werk van Lutz Bacher

Woensdag 12 september 2018

De volgende ochtend, woensdag, ging na het uitchecken de tocht naar het Folkwang Museum in Essen. Vanwege het verslikken van een navigatiesysteem kwamen we daar op tamelijk verschillende tijden aan.

Oorspronkelijk was het de bedoeling om naar het museum in Hagen te gaan, waar zich de collectie van Karl Ernst Osthaus zou bevinden. Maar die collectie was "op reis"; een flink deel bevond zich nu in het Folkwang Museum. Daarom ging de reis daar naar toe.

Het museum bevond zich in een schitterend gebouw. Hoe is het mogelijk dat er zulke mooie musea zijn in kleine plaatsen met top collecties en ook zo weinig bezoekers?. De kunst hangt zeer ruimtelijk en kan daardoor in alle rust bewonderend en bestudeerd worden. De

collectie, met als basis dus de collectie verzameld door Karl Ernst Osthaus, was zeer boeiend. Prachtige schilderijen van Van Gogh, Cézanne, Gauguin, Kandinsky, Kirchner, Picasso en Matisse. Ook leden van Die Blaue Reiter en Die Brücke. We kregen wel wat last van de vele zeer bitse suppoosten, die bij diverse gelegenheden Anneke terugfloten als ze te dicht bij een kunstwerk kwam. Ook Peter verloor bijna een vinger bij een soortgelijk incident.

Tenslotte liepen we wat verder het centrum van Essen in, waar Anneke in een leuk restaurant de lunch had gereserveerd. Ook daar vond weer een uitgebreide nabespreking plaats. Zo moesten we allemaal aangeven welk kunstwerk we eventueel mee naar huis wilden nemen. Maar als een ander al het kunstwerk noemde dat je zelf wilde hebben, moest je een ander kiezen. Dat ging dus geweldig mis, want alle bootjesgekken in het gezelschap wilden allemaal hetzelfde schilderij van Van Gogh meenemen.

Naschrift

We hebben heel veel meegekregen van Anneke. Haar colleges zijn enthousiasmerend en het is roerend om te zien hoe 'geëmotioneerd' ze zelf ook raakt van schilderijen die ze tegenkomt. In alle musea besprak ze de verschillende stromingen: kubisme - impressionisme (geometrische vormen versus kleur), expressionisme, abstract - abstraherend waarin toch nog iets figuraties te herkennen is. De groepen van Der Blauwe Reiter, Die Brücke in Duitsland, de Fauvisten in Frankrijk.

We zullen dit reisje niet snel vergeten!

(met dank aan Yo en Lourine voor hun bijdragen)